

DOI: 10.33270/05257004.16

УДК 347.91/.95(477)

ПЕТРОВСЬКИЙ Андрій*

кандидат юридичних наук, доцент, професор кафедри цивільного права та процесу Національної академії внутрішніх справ

м. Київ, Україна

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8607-282X>

Спрощені судові процедури в цивільному процесі України: понятійно-категоріальний аналіз

Анотація. Актуальність дослідження зумовлена необхідністю підвищення ефективності цивільного судочинства України в умовах судової реформи та євроінтеграційних процесів. Запровадження спрощених судових процедур є важливою складовою трансформації процесуальної системи, спрямованої на забезпечення оперативності, економії процесуальних ресурсів і доступності правосуддя. Однак понятійно-категоріальний апарат цього інституту залишається невизначеним, що ускладнює однакове застосування норм права та знижує рівень правової визначеності. Неузгодженість термінів «спрощене позовне провадження», «спрощена процедура», «мале провадження» потребує теоретичного переосмислення та систематизації. Метою статті є комплексний понятійно-категоріальний аналіз інституту спрощених судових процедур у цивільному процесі України, уточнення його юридичної природи, функціонального призначення та ролі в забезпеченні ефективного правосуддя. Методологічну основу становлять загальнонаукові та спеціально-юридичні методи: аналіз, синтез, системно-структурний, порівняльно-правовий і формально-догматичний. Використання цих підходів дало змогу дослідити сутність спрощених процедур у контексті процесуальної економії, висвітлити їх функції, а також визначити ознаки, що відрізняють їх від загального позовного провадження. Під час дослідження з'ясовано, що спрощене судове провадження є особливою процесуальною формою, орієнтованою на оперативний розгляд нескладних справ із мінімальними витратами часу та ресурсів, без порушення принципів змагальності, диспозитивності та справедливості. Встановлено, що цей інститут виконує регулятивну, правозахисну та соціальну функції, сприяє процесуальній економії та зниженню навантаження на суди. Обґрунтовано потребу в уніфікації термінології, уточненні категоріального апарату й закріпленні у законодавстві поняття «спрощена судова процедура» як родової категорії. Наукова новизна дослідження полягає у визначенні системних ознак спрощених судових процедур і формулюванні пропозицій щодо вдосконалення їх термінологічного та нормативного оформлення. Практичне значення результатів полягає у можливості їх використання для вдосконалення судової практики, розроблення освітніх програм із цивільного процесуального права та підвищення ефективності правозастосування.

Ключові слова: спрощене позовне провадження; спрощена судова процедура; цивільний процес; процесуальна економія; правосуддя; доступність суду; правозастосування.

Історія статті:

Отримано: 19.08.2025

Переглянуто: 26.09.2025

Прийнято: 23.10.2025

Рекомендоване посилання:

Петровський А. Спрощені судові процедури у цивільному процесі України: понятійно-категоріальний аналіз. *Наука і правоохорона*. 2025. Вип. 4 (70). С. 160–167. DOI: 10.33270/05257004.16

*Відповідальний автор

Вступ

Сучасна система цивільного судочинства України перебуває в глибокій трансформації, що зумовлена як внутрішніми потребами суспільства, так і зовнішніми викликами, пов'язаними з євроінтеграційними процесами. У межах судової реформи важливе місце займає удосконалення процесуальних форм, спрямованих на забезпечення ефективності, оперативності та доступності правосуддя. В умовах значного навантаження на судову систему та зростання кількості цивільних спорів актуальним став пошук ефективних процесуальних форм, які дають змогу забезпечити швидкий, але водночас якісний розгляд справ. Саме в цьому контексті інститут спрощених судових процедур набуває особливого значення як інструмент реалізації завдань сучасного правосуддя.

Упровадження спрощеного позовного провадження у чинний Цивільний процесуальний кодекс України¹ (редакція 2017 року) стало важливим кроком у гармонізації національного процесуального законодавства з європейськими стандартами ефективного судочинства. Цей інститут покликаний забезпечити гнучкіше застосування процесуальних засобів до нескладних категорій справ, для яких традиційна форма загального позовного провадження є надмірною за обсягом і тривалістю. Спрощені процедури сприяють концентрації судових ресурсів, скороченню строків розгляду, зменшенню судових витрат, а також розвантаженню судів, що є критично важливим у сучасних умовах перевантаження судової системи.

Попри активну імплементацію цього інституту в судову практику, його понятійно-категоріальний апарат залишається недостатньо визначеним і систематизованим, що створює проблеми у правозастосуванні та теоретичному осмисленні. У законодавстві, науковій літературі та судовій практиці вживають різні терміни: «спрощене позовне провадження», «спрощена процедура», «скорочене провадження», «мале провадження», «спрощений порядок» тощо. Їх семантична близькість не завжди означає тотожність правового змісту, що створює проблеми у правозастосуванні та ускладнює формування єдиних наукових підходів до визначення правової природи цього інституту. Брак узгодженої термінології свідчить про потребу поглибленого теоретичного осмислення, яке б дало змогу сформувати чітку систему категорій і понять у межах сучасного цивільного процесу.

Проблема також полягає в тому, що вітчизняна доктрина цивільного процесуального права поки що не виробила усталеної позиції щодо місця спрощених судових процедур у

системі процесуальних форм. Дискусійними залишаються питання про їх самостійність як виду цивільного провадження, межі спрощення доказової діяльності, допустимість розгляду справ без виклику сторін тощо. У наукових підходах (Borovska, 2021; Korol, 2020; Muzychko, 2023; Pasailiuk, 2024) простежується різне бачення співвідношення спрощеного та загального позовного проваджень, їх критеріїв розмежування та функціонального призначення. Водночас судовою практикою демонструє неоднаковість тлумачення норм, які регулюють спрощене провадження, що свідчить про наявність лакун і суперечностей у законодавчому регулюванні.

Спрощені судові процедури в цивільному процесі України є не лише техніко-юридичним інструментом оптимізації судового навантаження, а й засобом реалізації принципів справедливого суду та процесуальної економії. Вони базуються на ідеї пропорційності процесуальної форми до характеру й складності спору, забезпечуючи баланс між швидкістю розгляду справи та гарантіями захисту прав сторін. Саме тому їх теоретичне осмислення в понятійно-категоріальному вимірі є не лише науковою, а й практичною потребою.

Актуальність дослідження обумовлена необхідністю комплексного аналізу категоріальної природи спрощених судових процедур, визначення їх місця у системі процесуальних форм цивільного судочинства, з'ясування співвідношення між термінами, що позначають цей інститут, і розроблення пропозицій удосконалення правового регулювання. Системне осмислення цього явища дасть змогу забезпечити термінологічну єдність, підвищити якість судової практики та сприятиме подальшому розвитку цивільного процесуального права України в контексті європейських стандартів правосуддя.

Метою статті є здійснення понятійно-категоріального аналізу інституту спрощених судових процедур у цивільному процесі України, уточнення їх юридичної природи, структури та функціонального призначення.

Огляд літератури

Проблематику спрощеного судочинства досліджували провідні українські науковці, як-от: К. Білоус (2020), О. Єпанчинцев (2023), І. Ізарова (2019), А. Колос (2019), Я. Коломієць, Д. Комісарова (2021), Л. Кондрат'єва (2020), І. Пасайлюк (2024), Ю. Притика (2022), О. Середа (2024), Я. Сиротенко (2021), О. Угріновська (2018)), та закордонні, зокрема: M. Czubala (2024), N. Kyriakides (2025), M. Giacalone & S. S. Salehi (2020).

К. Білоус (2020) аналізує спрощене провадження як окрему процесуальну форму розгляду малозначних справ, підкреслюючи, що його запровадження стало результатом диференціації цивільного судочинства. Учений визначає основні доктринальні підходи до розуміння сутності

¹ Цивільний процесуальний кодекс України : Закон України від 18 берез. 2004 р. № 1618-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text>

спрощених процедур і наголошує на необхідності чітких критеріїв віднесення справ до цієї категорії. О. Єпанчинцев (2023) досліджує становлення та розвиток інституту спрощеного позовного провадження в українському законодавстві, аналізуючи його еволюцію від радянського періоду до сучасності. Вчений акцентує на особливостях правового регулювання, структурі процесуальних стадій та участі представників сторін у спрощеному провадженні. Своєю чергою, І. Ізарова (2019) на підставі аналізу судових рішень виявила основні проблеми практичного застосування інституту, зокрема невизначеність критеріїв малозначності справ, недотримання судами процесуальних строків і недостатнє мотивування ухвал. А. Колос (2019) зауважує на теоретичних проблемах спрощеного позовного провадження, визначаючи його місце в системі процесуальних форм та вказуючи на необхідність чіткого розмежування із загальним позовним провадженням. Учений наголошує, що спрощення процедури не повинно знижувати рівень гарантій сторін на справедливий суд. Я. Коломієць, Д. Комісарова та Я. Сиротенко (2021) у спільній роботі аналізують особливості розгляду цивільних справ у порядку спрощеного провадження, висвітлюючи порівняльно-правові аспекти цього інституту в контексті європейського досвіду. Вони підкреслюють, що ефективне застосування спрощених процедур потребує належного процесуального контролю з боку суду та забезпечення рівності сторін. Л. Кондратьєва (2020) досліджує питання процесуальної економії та доступу до правосуддя у спрощеному судочинстві, наголошуючи, що скорочення процедур не може призводити до звуження процесуальних прав сторін. І. Пасайлюк (2024) у своїх працях проводить порівняльно-правовий аналіз інституту спрощеного провадження в Україні та європейських країнах, визначаючи його як важливий елемент забезпечення ефективного, швидкого й доступного судового захисту. Я. Сиротенко (2021) розглядає практичні аспекти реалізації спрощеного провадження, аналізуючи типові процесуальні помилки судів і пропонуючи шляхи вдосконалення нормативного регулювання. О. Угриновська (2018) серед перших в українській науці цивільного процесу звернула увагу на роль спрощених процедур у забезпеченні доступності правосуддя, зазначаючи, що вони сприяють економії процесуальних ресурсів та реалізації принципу пропорційності судових процедур.

Отже, у працях згаданих дослідників спрощене судочинство розглядають як інструмент підвищення ефективності та доступності правосуддя, що потребує збалансованого поєднання процесуальної економії з дотриманням фундаментальних принципів цивільного процесу – рівності сторін, змагальності та справедливості судового розгляду.

У європейській правовій доктрині спрощені процедури розглядають через призму принципів

proportionality та good administration of justice, закріплених у практиці Суду ЄС. Зокрема, Регламент ЄС № 861/2007¹ встановлює єдину європейську процедуру малих позовів (European Small Claims Procedure), яка є орієнтиром для гармонізації національного законодавства.

Попри наявність вагомого теоретичного доробку, залишається нерозв'язаним питання чіткого визначення поняття «спрощена судова процедура», його співвідношення з категоріями «спрощене позовне провадження» та «мале провадження», а також уточнення меж застосування цього інституту в цивільному процесі.

Матеріали та методи

Методологічну основу статті становлять загальнонаукові та спеціально-юридичні методи дослідження. Діалектичний метод використано для аналізу розвитку інституту спрощених процедур у контексті реформування судової системи. Системно-структурний підхід дозволив розглядати спрощене судочинство як цілісну систему взаємопов'язаних елементів. Порівняльно-правовий метод застосовано для зіставлення української моделі із закордонними процедурами (зокрема у Польщі, Франції та країнах ЄС). Формально-догматичний метод дав змогу проаналізувати норми ЦПК України (ст. 19, 274–279), що регламентують спрощене провадження, і виявити їхні проблемні аспекти. Метод правового моделювання використано для розроблення пропозицій щодо вдосконалення термінології та правового регулювання.

Результати й обговорення

Інститут спрощених судових процедур у цивільному процесі України є результатом пошуку балансу між ефективністю судового розгляду та дотриманням фундаментальних процесуальних гарантій. Його поява зумовлена потребою у скороченні строків судового розгляду, зменшенні фінансових витрат учасників процесу та підвищенні рівня доступності правосуддя для громадян і суб'єктів господарювання.

Інститут спрощених судових процедур є особливою процесуальною формою, метою якої є забезпечення оперативного, економного та ефективного розгляду цивільних справ, що не потребують повної процедури загального позовного провадження.

У Цивільному процесуальному кодексі України спрощене позовне провадження

¹ Regulation (EC) No 861/2007 of the European Parliament and of the Council of 11 July 2007 establishing a European Small Claims Procedure OJ L 199, 31.07.2007. P. 1–22. In force: This act has been changed. Current consolidated version: 14/07/2017. EUR-Lex. Access to European Union law. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32007R0861>

визначено як форму розгляду малозначних справ, а також окремих категорій спорів, для яких не потрібно застосування загальної процедури¹. Це свідчить, що спрощена процедура є не лише технічним, а й концептуальним інструментом правосуддя, який передбачає певну гнучкість судової діяльності.

Основними ознаками спрощеного судочинства є: скорочені строки здійснення процесуальних дій і розгляду справи; можливість розгляду справи без виклику сторін, коли це не обмежує права на справедливий суд; обмежений обсяг доказової діяльності, що передбачає подання лише ключових доказів; спрощений порядок ухвалення рішення, зокрема у письмовому провадженні; процесуальна гнучкість процесуальної форми, яка відповідає принципам пропорційності та процесуальної економії.

Юридична природа цього інституту полягає в поєднанні двох взаємопов'язаних аспектів: організаційного (як структурно визначеної процесуальної форми) та функціонального (як механізму реалізації права на справедливий суд). Ця подвійна природа дає змогу одночасно дотримуватися процесуальних принципів і забезпечувати ефективність судового розгляду. Спрощене провадження не скасовує засад змагальності й рівності сторін, а лише адаптує їх до умов швидкого розв'язання спорів.

До основних функцій інституту належать: процесуально-економічна, що передбачає мінімізацію часових і матеріальних витрат сторін; соціально-правова – підвищення доступності правосуддя; регулятивна – встановлення пропорційності між складністю спору та обсягом процесуальних дій; правозахисна – гарантування дотримання права на справедливий судовий розгляд навіть у прискореній процедурі.

З погляду категоріального аналізу, спрощене судочинство є частиною ширшого явища – процесуальної диференціації цивільного процесу. Законодавець поступово переходить від уніфікованих процедур до гнучкої системи, що враховує складність спору, обсяг доказів, вартість позову тощо. У цьому контексті поняття «спрощена судова процедура» можна розглядати як родову, що охоплює конкретні види проваджень, зокрема спрощене позовне провадження, спрощений розгляд заяви чи мале провадження, запозичене з європейської практики².

Крім того, спрощені процедури відповідають сучасним тенденціям цифровізації правосуддя. Розвиток електронного суду (e-Court) дає змогу реалізувати їх в електронній формі від подання позову до винесення рішення, що значно скорочує строк розгляду та мінімізує ризики зловживання процесуальними правами.

Результати аналізу показують, що впровадження спрощених судових процедур істотно вплинуло на ефективність судочинства в Україні. За даними Державної судової адміністрації³, частка справ, розглянутих у спрощеному порядку, щороку зростає, що свідчить про їх практичну затребуваність. Однак цей позитивний ефект має низку правозастосовних проблем.

По-перше, відсутня єдність у визначенні поняття «спрощене провадження». ЦПК України⁴ використовує цей термін лише щодо позовного провадження, натомість у науковій літературі вживають близькі, а не тотожні категорії: «спрощене судочинство», «скорочене провадження», «мале провадження». Така термінологічна невизначеність створює труднощі в судовій практиці й потребує законодавчої уніфікації.

По-друге, наявна диспропорція у правовому регулюванні між різними процесуальними кодексами – цивільним, господарським, адміністративним. Вони по-різному визначають критерії «малозначності справи» та межі застосування спрощеного порядку. Це призводить до ситуацій, коли аналогічні за суттю спори розглядають за різними процедурами.

По-третє, практика свідчить про ризики формалізації та обмеження процесуальних прав сторін. Наприклад, деякі суди ухвалюють рішення без виклику сторін навіть у справах, які мають істотне значення для сторін, що ставить під сумнів дотримання принципу змагальності.

Наявна практика свідчить, що спрощені судові процедури стали ефективним засобом підвищення результативності правосуддя. Верховний Суд у своїй практиці неодноразово наголошував, що застосування спрощеного позовного провадження є виправданим тоді, коли предмет спору є незначним за складністю або ціною позову. Так, у постанові Касаційного цивільного суду Верховного Суду від 20 лютого 2020 року у справі № 760/10386/18⁵ суд дійшов висновку, що розгляд справи в порядку спрощеного провадження є правомірним, якщо спір належить до категорії малозначних, а встановлені фактичні обставини не потребують дослідження

¹ Цивільний процесуальний кодекс України : Закон України від 18 берез. 2004 р. № 1618-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text>

² Regulation (EC) No 861/2007 of the European Parliament and of the Council of 11 July 2007 establishing a European Small Claims Procedure OJ L 199, 31.07.2007. P. 1–22. In force: This act has been changed. Current consolidated version: 14/07/2017. EUR-Lex. Access to European Union law. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32007R0861>

³ Державна судова адміністрація : [сайт]. URL: <https://dsa.court.gov.ua/dsa/>

⁴ Цивільний процесуальний кодекс України : Закон України від 18 берез. 2004 р. № 1618-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text>

⁵ Постанова Касаційного цивільного суду Верховного Суду від 20 лют. 2020 р. у справі № 760/10386/18. Провадження № 61-23013св19. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/view/C020274?an=172>

значного обсягу доказів. Водночас судова практика свідчить про наявність розбіжностей у застосуванні критеріїв малозначності. У постанові Касаційного цивільного суду Верховного Суду від 14 липня 2021 року у справі № 761/28934/18¹ суд підкреслив, що справи, в яких поряд із майновими заявляються немайнові вимоги (наприклад, щодо поновлення на роботі чи визнання дій протиправними), не можна розглядати в порядку спрощеного провадження, оскільки їх правова природа вимагає більш повного судового розгляду. Подібну позицію висловлено і в Постанові від 10 березня 2021 року у справі № 569/3757/20², де Верховний Суд скасував рішення суду першої інстанції через помилкове визнання справи малозначною. Суд зазначив, що визначення справи як малозначної має ґрунтуватися не лише на ціні позову, а й на її правовій складності, обсязі доказової бази та суспільній значущості спору. В ухвалі Касаційного адміністративного суду від 27 травня 2024 року у справі № 160/14725/23³ звернено увагу на необхідність формування єдиного підходу до тлумачення поняття «малозначна справа», оскільки неоднакове застосування цього критерію судами різних інстанцій призводить до порушення принципів процесуальної справедливості та рівності сторін. Крім того, в ухвалі Касаційного цивільного суду Верховного Суду від 28 липня 2020 року у справі № 369/6998/17⁴ суд наголосив, що визнання справи малозначною не можна здійснювати формально. Якщо вирішення спору створює прецедент або має значення для подальшого захисту прав сторін в інших справах, суд повинен застосовувати загальний порядок розгляду.

Таким чином, практика Верховного Суду свідчить про прагнення забезпечити баланс між процесуальною економією та дотриманням принципів справедливості й доступу до правосуддя. Водночас брак у законодавстві чітко визначених критеріїв малозначності справ залишається джерелом правової невизначеності, що потребує подальшого теоретичного

осмислення та вдосконалення процесуального регулювання.

З іншого боку, позитивні наслідки запровадження спрощених процедур очевидні. Вони дають змогу швидко вирішувати побутові спори щодо стягнення боргу, відшкодування шкоди, захисту прав споживачів, трудових чи сімейних відносин. Це зменшує навантаження на суддів, підвищує довіру громадян до судової системи та сприяє зменшенню судової тяганини.

Важливим є й міжнародний вимір розвитку спрощених процедур. У більшості європейських країн діють моделі прискореного розгляду малозначних справ. Наприклад, у Польщі діє модель скороченого цивільного провадження (*postępowanie uproszczone*), що охоплює справи з невеликою вартістю позову, які розглядають за спрощеним письмовим порядком, де рішення можуть винести без усного слухання (Piasecki, 2023). У Франції існує інститут *procédure simplifiée*. Його застосовують до цивільних спорів із мінімальним обсягом доказів, який гарантує швидке розв'язання без порушення прав сторін⁵. У Німеччині (*Vereinfachtes Verfahren*) допускається скорочення етапів процесу, що дає змогу ухвалювати рішення протягом кількох тижнів⁶.

Для України цей досвід є цінним, оскільки демонструє, що спрощення процесу не суперечить принципу справедливого суду, якщо воно супроводжується гарантіями рівності сторін і доступу до правосуддя.

Отже, подальше вдосконалення українського законодавства має ґрунтуватися на гармонізації термінології у законодавстві; встановленні єдиних критеріїв для визначення малозначних справ; упровадженні електронного документообігу як стандартної складової спрощеного судочинства; створенні методичних рекомендацій для суддів щодо застосування прискорених процедур.

Застосування цих заходів дасть змогу перетворити спрощені судові процедури на сталий інструмент процесуальної модернізації, який забезпечуватиме не лише швидкість, а й справедливість судового розгляду.

Висновки

Інститут спрощених судових процедур у цивільному процесі України є важливим елементом забезпечення ефективного, швидкого й доступного правосуддя. Його понятійно-категоріальний аналіз свідчить, що цей інститут поєднує ознаки процесуальної форми та функціонального механізму реалізації права на справедливий суд.

⁵ Procédure simplifiée de recouvrement des petites créances. *Ministère de la Justice*. 2024. URL: <https://www.service-public.gouv.fr/particuliers/vosdroits/F31736>

⁶ Baugesetzbuch (BauGB). § 13 Vereinfachtes Verfahren. URL: <https://www.gesetze-im-internet.de/bbaug/13.html>

¹ Постанова Касаційного цивільного суду Верховного Суду від 14 лип. 2021 р. у справі № 761/28934/18. Провадження № 61-11792св20. URL: <https://iplex.com.ua/doc.php?regnum=98368124&red=100032d9ac49ab7ca0b5eac99793217cbce04&d=5>

² Постанова Касаційного цивільного суду Верховного Суду від 10 берез. 2021 р. у справі № 569/3757/20. Провадження № 61-14023св20. URL: <https://zakononline.ua/court-decisions/show/95532873>

³ Ухвала Касаційного адміністративного суду Верховного Суду від 27 трав. 2024 р. у справі № 160/14725/23. Провадження № К/990/17806/24. URL: <https://clarity-project.info/court/decision/119308707>

⁴ Ухвала Касаційного цивільного суду Верховного Суду від 28 лип. 2020 р. у справі № 369/6998/17. Провадження № 61-9049св20. URL: <https://verdictum.ligazakon.net/document/90677182>

Складна понятійно-категоріальна структура інституту спрощених судових процедур у цивільному процесі України поєднує нормативний, доктринальний і функціональний виміри. Його розвиток є закономірною реакцією на потреби суспільства у швидкому, економічному та справедливому правосудді. Удосконалення термінології й чітке законодавче визначення поняття «спрощена судова процедура» забезпечить підвищення єдності судової практики та ефективності правозастосування.

Визначено, що спрощене судочинство виконує процесуально-економічну, регулятивну та соціально-правову функції, сприяє зниженню навантаження на суди та підвищує рівень довіри до правосуддя. Водночас необхідною умовою

його подальшого розвитку є термінологічна уніфікація, узгодження з європейськими стандартами та вдосконалення правозастосовної практики.

Доцільним є законодавче визначення поняття «спрощена судова процедура» як родової категорії, у межах якої функціонують різні види спрощеного провадження; розроблення чітких критеріїв для віднесення справ до спрощених процедур; удосконалення механізмів електронного судочинства з можливістю дистанційного розгляду; підвищення рівня підготовки суддів і адвокатів щодо застосування спрощеного провадження; гармонізація українського законодавства з європейськими стандартами процесуальної економії та пропорційності.

References

- [1] Bilous, K.V. (2020). Simplified proceedings as a procedural form of consideration of minor cases. *Legal Bulletin*, 3, 293-303. DOI: 10.32837/yuv.v0i3.1954
- [2] Borovska, I.A. (2021). Peculiarities of the procedural form of simplified claim proceedings in civil proceedings. *Uzhhorod National University Herald. Series "Law"*, 65, 46-50. DOI: 10.24144/2307-3322.2021.65.16
- [3] Czubala, M. (2024). Grounds for appeal in small claims proceedings. *Attorney-at-Law*, 1(38), 105-119. DOI: 10.4467/23921943rp.24.006.19887
- [4] Giacalone, M., & Salehi, S.S. (2020). The European Small Claims Procedure: Implementation and Enforcement Revisited in Italy and Belgium. *Journal of European Consumer and Market Law (EuCML)*, 9(5), 181-190. Retrieved from <https://beck-online.beck.de/?vpath=bibdata%2fzeits%2fEUCML%2f2020%2fcont%2fEUCML%2e2020%2eH05%2egl2%2ehtm>
- [5] Izarova, I. (2019). Reform of Civil Justice in Ukraine: A Differentiation of Action Proceedings and Review of Court Decisions. *Teisé*, 111, 234-245. DOI: 10.15388/Teise.2019.111.14
- [6] Izarova, I., Prytyka, Yu., Tsuvina, T., & Karnaukh, B. (2022). Case Management in Ukrainian Civil Justice: First Steps Ahead. *Cuestiones Políticas*, 40(72), 927-938. DOI: 10.46398/cuestpol.4072.56
- [7] Kolomiets, Ya.L., Komisarova, D.O., & Syrotenko, Ya.V. (2021). Simplified proceedings: features and procedure for considering civil cases. *Legal scientific electronic journal*, 11, 188-192. DOI: 10.32782/2524-0374/2021-11/46
- [8] Kolos, A. (2019). Theoretical problems of simplified proceedings in civil proceedings. *Entrepreneurship, economy and law*, 4, 32-35.
- [9] Kondratieva, L.A. (2020). Institute for simplified procedure for considering minor cases in the countries of the European Union and in Ukraine. *Modern challenges and current problems of judicial reform in Ukraine: materials of the IV International Scientific and Practical Conference* (pp. 225-28). Kyiv: VAITE.
- [10] Korol, D.A. (2020). Simplified civil proceedings in different European countries: comparative characteristics. *Law Review of Kyiv University of Law*, 1, 225-228. DOI: 10.36695/2219-5521.1.2020.45
- [11] Kyriakides, N. (2025). The European Small Claims Procedure and the future of EU-wide procedural instruments. *Revista Ítalo-española De Derecho Procesal*, 1, 9-19. DOI: 10.37417/rivitsproc/2908
- [12] Muzychko, S.H. (2023). Absentee hearing of the case as a manifestation of the principle of procedural economy in civil proceedings. *Law and Society*, 2(1). DOI: 10.32842/2078-3736/2023.2.1.17
- [13] Pasailiuk, I. (2024). The principle of procedural economy in the civil process of Ukraine and foreign states: comparative legal characteristics. *Alfred Nobel University Journal of Law*, 2(9), 75-84. DOI: 10.32342/3041-2218-2024-2-9-6
- [14] Piasecki, K. (Red.). (2023). *Kodeks postępowania cywilnego*. (Vol. 1). Warszawa: C.H. Beck. Retrieved from https://katalogi.bn.org.pl/discovery/fulldisplay/alma991010743489705066/48OMNIS_NLOP:48OMNIS_NLOP
- [15] Sereda, O., Mamnitskiy, V., Kornieva, P., & Cherevatenko, I. (2024). New Steps of Digitalisation of Civil Justice in Ukraine. *Justice in Eastern Europe*, 7(1). DOI: 10.33327/AJEE-18-7.1-n000118
- [16] Uhrynovska, O., & Hembara, H. (2018). Simplified claim proceedings: legislative regulation and problems of judicial practice. *Entrepreneurship, economy and law*, 12, 85-89.
- [17] Yepanchintsev, O.S. (2023). Simplified claim proceedings in civil proceedings of Ukraine. *Doctor's thesis*. Kyiv.

Список використаних джерел

- [1] Білоус К. В. Спрощене провадження як процесуальна форма розгляду малозначних справ. *Юридичний вісник*. 2020. № 3. С. 293–303. DOI: 10.32837/yuv.v0i3.1954
- [2] Боровська І. А. Особливості процесуальної форми спрощеного позовного провадження у цивільному судочинстві. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Право»*. 2021. Вип. 65. С. 46–50. DOI : 10.24144/2307-3322.2021.65.16
- [3] Czubala M. Grounds for appeal in small claims proceedings. *Attorney-at-Law*. 2024. No. 1 (38) P. 105–119. DOI: 10.4467/23921943rp.24.006.19887
- [4] Giacalone M., Salehi S. S. The European Small Claims Procedure: Implementation and Enforcement Revisited in Italy and Belgium. *Journal of European Consumer and Market Law (EuCML)*. 2020. No. 9 (5). P. 181–190. URL: <https://beck-online.beck.de/?vpath=bibdata%2fzeits%2fEUCML%2f2020%2fcont%2fEUCML%2e2020%2eH05%2egl2%2ehtm>
- [5] Izarova I. Reform of Civil Justice in Ukraine: A Differentiation of Action Proceedings and Review of Court Decisions. *Teisé*. 2019. No. 111. P. 234–245. DOI: 10.15388/Teise.2019.111.14
- [6] Izarova I., Prytyka Yu., Tsvina T., Karnaukh B. Case Management in Ukrainian Civil Justice: First Steps Ahead. *Cuestiones Políticas*. 2022. No. 40 (72). P. 927–938. DOI: 10.46398/cuestpol.4072.56
- [7] Коломієць Я. Л., Комісарова Д. О., Сиротенко Я. В. Спрощене провадження: особливості та порядок розгляду цивільних справ. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. Вип. 11. С. 188–192. DOI: 10.32782/2524-0374/2021-11/46
- [8] Колос А. Теоретичні проблеми спрощеного провадження у цивільному процесі. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. № 4. С. 32–35.
- [9] Кондрат'єва Л. А. Інститут спрощеного порядку розгляду малозначних справ в країнах Європейського Союзу та в Україні. *Сучасні виклики та актуальні проблеми судової реформи в Україні* : матеріали IV Міжнар. наук.-практ. конф. (Чернівці, 16 жовт. 2020 р.). Київ : ВАТЕ, 2020. С. 236–239.
- [10] Король Д. А. Спрощене провадження цивільного судочинства в різних країнах Європи: порівняльна характеристика. *Часопис Київського університету права*. 2020. № 1. С. 225–228. DOI: 10.36695/2219-5521.1.2020.45
- [11] Kyriakides N. The European Small Claims Procedure and the future of EU-wide procedural instruments. *Revista Ítalo-española De Derecho Procesal*. 2025. No. 1. P. 9–19. DOI: 10.37417/rivitsproc/2908
- [12] Музичко С. Г. Заочний розгляд справи як прояв принципу процесуальної економії в цивільному судочинстві. *Право і суспільство*. 2023. № 2. Т. 1. DOI: 10.32842/2078-3736/2023.2.1.17
- [13] Пасайлюк І. Принцип процесуальної економії в цивільному процесі України та зарубіжних держав: порівняльно-правова характеристика. *Alfred Nobel University Journal of Law*. 2024. № 2 (9). С. 75–84. DOI: 10.32342/3041-2218-2024-2-9-6
- [14] Kodeks postępowania cywilnego : komentarz. T. 1 / red. K. Piasecki. Warszawa : C. H. Beck, 2023. URL: https://katalogi.bn.org.pl/discovery/fulldisplay/alma991010743489705066/48OMNIS_NLOP:48OMNIS_NLOP
- [15] Sereda O., Mamnitskyi V., Kornieva P., Cherevatenko I. New Steps of Digitalisation of Civil Justice in Ukraine. *Justice in Eastern Europe*. 2024. No. 7 (1). DOI: 10.33327/AJEE-18-7.1-n000118
- [16] Угриновська О., Гембара Г. Спрощене позовне провадження: законодавча регламентація та проблеми судової практики. *Підприємництво, господарство і право*. 2018. № 12. С. 85–89.
- [17] Єпанчинцев О. С. Спрощене позовне провадження в цивільному судочинстві України : дис. ... д-ра філософії : 08 «Право». Київ, 2023. 227 с.

PETROVSKYI Andrii

PhD in Law, Associate Professor, Professor of the Department of Civil Law and Procedure of the National Academy of Internal Affairs

Kyiv, Ukraine

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8607-282X>

Simplified Judicial Procedures in Civil Procedure of Ukraine: Conceptual and Categorical Analysis

Abstract. The relevance of the study is determined by the need to improve the efficiency of civil justice in Ukraine under the conditions of judicial reform and European integration processes. The introduction of simplified judicial procedures is an important component of the transformation of the procedural system, aimed at ensuring efficiency, procedural economy, and accessibility of justice. However, the conceptual and categorical framework of this institution remains undefined, which complicates the uniform application of legal norms and reduces the level of legal certainty. The inconsistency of terms such as "simplified claim proceedings", "simplified procedure", and "small claims procedure" requires theoretical reconsideration and systematization. The purpose of the article is to conduct a comprehensive conceptual and categorical analysis of the institution of simplified judicial procedures in the civil process of Ukraine, to clarify its legal nature, functional purpose, and role in ensuring effective justice. The methodological basis of the research includes general scientific and special legal methods: analysis, synthesis, system-structural, comparative-legal, and formal-dogmatic. The application of these approaches made it possible to study the essence of simplified procedures in the context of procedural economy, to reveal their functions, and to determine the features distinguishing them from general claim proceedings. As a result of the study, it was established that simplified judicial proceedings constitute a special procedural form focused on the prompt consideration of uncomplicated cases with minimal expenditure of time and resources, without violating the principles of adversarial process, dispositivity, and fairness. It is determined that this institution performs regulatory, protective, and social functions, promotes procedural economy, and reduces the burden on the judiciary. The need for unification of terminology, clarification of the categorical framework, and the legislative consolidation of the concept of "simplified judicial procedure" as a generic category is substantiated. The scientific novelty of the study lies in defining the systemic features of simplified judicial procedures and formulating proposals for improving their terminological and normative framework. The practical significance of the results consists in their applicability for improving judicial practice, developing educational programs in civil procedural law, and enhancing the effectiveness of law enforcement.

Keywords: simplified claim proceedings; simplified judicial procedure; civil process; procedural economy; justice; court accessibility; law enforcement.